

POLİSLİK VE SOSYAL HİZMET MESLEKLERİ İLİŞKİSİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON RELATIONSHIP BETWEEN THE POLICE AND SOCIAL WORK

Burak M. Gönültaş, Doç. Dr.

Sosyal Hizmet Bölümü, Cumhuriyet Üniversitesi

Makale Bilgisi / Article Info

Alındı/Received: 18/04/2018

Kabul/Accepted: 21/05/2018

Öz. Bu makalenin ana amacı, polisiye hizmetler ile sosyal hizmet mesleği arasındaki ilişkinin nasıl olabileceği üzerine bir değerlendirme yapmaktır. Polisiye hizmetler insanların güvenlik gereksinimlerinin karşılanması adına devlet tarafından yerine getirilen elzem bir hizmettir. Bu hizmet yerine getirilirken bazen içinde bulunduğu kırılğan durumların etkisiyle örselenebilecek birey, grup ve topluluklarla karşılaşılabilir. Bu anlamda hem polisiye hizmetin yerine getirilmesini sağlamak, hem de bu kesimlerin ikincil mağduriyetler yaşamasını engellemek adına yaklaşım ve müdahalede farklı alanların desteğine ihtiyaç vardır. İşte burada sosyal hizmet mesleği karşımıza çıkmaktadır. Sosyal hizmet bireyi merkeze alır ve mesleki uygulamaları ile bireye sosyal bir koruma sağlar. Aynı zamanda polisin suçlu ve mağdurlarla ilgili bir takım ayrıntılı ve özel bilgilere sahip olmasına yardımcı olur. Bu çalışmaya bağlı olarak, suçun önlenmesi, krize müdahale ve suçun soruşturulması gibi önemli polisiye süreçlere; sosyal hizmet uzmanlarının önleme, savunuculuk, ara buluculuk, hızlandırıcılık ve müzakerecilik gibi önemli rollerle katkıda bulunabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar sözcükler: Polis, Sosyal Hizmet, Polis Sosyal Hizmeti, Adli Sosyal Hizmet, Yaklaşım, Müdahale, İşbirliği, Türkiye

Abstract. The main purpose of the present study is to evaluate on how to be relationship between police and social work. Police services are crucial public service discharged by the government for fulfilling the need of security of citizens. While fulfilling those services, people and groups who are vulnerable due to the circumstances they are in may be sometimes met. Therefore, the support of different professions are needed for both fulfilling the police services and preventing secondary victimization of those groups in approaching and intervening. In this point, social work is emerging for this purpose. Social work is a profession that can meet this need. Social work takes the individual to the center and provides social protection for the individual through its professional role and approach. It also helps the police to have some detailed and specific information about victims and criminals. According to present study, it is evaluated that social workers might contribute those processes of police work which are prevention of crime, crisis intervention and criminal investigation with the some roles such as prevention, advocacy, mediator, catalyst, and negotiator.

Key Words: The police, social work, police social work, forensic social work, approaching, intervening, collaboration, Turkey.

GİRİŞ

Endüstrileşme ve toplumsal değişimlere bağlı olarak insanların gündelik hayatlarında karşılaştıkları sorunların çeşitlenmesi, bu sorunların giderilmesine yönelik hizmet alanlarının ve profesyonelliğin gelişmesine neden olmuştur (Çağlar, 2012: 33). Bunlardan bir tanesi de çeşitlenen suçlar, bu suçlara bağlı olarak oluşan güvenlik ihtiyacı ve bu ihtiyacı gidermeye yönelik güvenlik hizmetleridir. Ancak güvenlik hizmetleri ve bu hizmetle ilişkili olan adalet hizmetleri içerikleri nedeni ile duygusuz bir yöne sahiptir (Butters ve Vaughan-Eden, 2011: 61-62), kanundan aldığı bir gücü ihtiva etmektedir ve bu gücün tek taraflı kullanımı bazı durumlarda kişiler üzerinde bir strese neden olabilmektedir (Gönültaş, 2016: 4-5). Ayrıca genel bakışa bağlı olarak, bu hizmet alanına giren suçlu ve mağdur gruplar, son yüzyılda en çok değersizleştirilen gruplar olmuşlardır (Brownell ve Roberts, 2002: 2). Bu çerçevede, Gönültaş (2016: 5)'in da çalışmasında belirttiği üzere, güvenlik hizmetlerinin bu yönleri bir nevi bireyi sisteme karşı dezavantajlı bir duruma sokan soğuk bir yüz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamda önemli bir hizmet alanı olan güvenlik hizmetinin etkin şekilde yerine getirilmesinin sağlanması ile birlikte, bu hizmetin soğuk yüzünden kaynaklanabilecek olumsuzluklara karşı bireyi güçlendirecek ve böylece bu süreçten en az orselenme ile geçmesini sağlayacak destekleyici ek hizmetlere ihtiyaç olduğu söylenebilir. İşte burada güvenlik hizmetlerinin sağlıklı bir zeminde yürütülmesine katkı sağlayacak destek hizmet ihtiyacı, sosyal hizmet mesleği ile sağlanabilir. Çünkü sosyal hizmet, toplumsal yaşam içerisinde dezavantajlı durumda olan insanlar ve sorun alanlarıyla çalışır ve benimsemiş olduğu güçlendirme yaklaşımı ile bireylerin güçlerini yeniden keşfetmelerini sağlar ve destekleyerek onları güçlendirir, içsel ve dışsal baskılardan kurtarılmasına çalışır ve böylece sosyal adalete ulaşmayı amaçlar; aynı zamanda var olan sistemlerin birey lehine insancılaştırılmasını ve geliştirilmesini hedefler (Kartal 2009: 5; Tuncay ve Erbay, 2006: 54-55 ; Duyan, 2003: 2). Ayrıca sosyal hizmet, polisin suçlu ve mağdurların psikolojik ve sosyal özellikleri ilgili bir takım ayrıntılı ve özel bilgilere sahip olmasına yardımcı olur (Conte ve diğ.,1980: 8). Çünkü polis eğitimlerinin önemli bir çoğunluğu güvenlik stratejileri, suçla mücadele ve bunun hukuki boyutları üzerinedir (Lamin ve Teboh, 2016: 4-5). Böylece sosyal hizmet bakışı ve desteği, bir şekli ile bu sürece girmiş olan birey, grup

ve toplulukların bu sürecin doğasından kaynaklanan ikincil örselenmelerini engelleyebilecek ve bir nevi sağladığı sosyal koruma ile bu süreçten olabildiğince en az zararla çıkmalarını sağlamış olacaktır. Konu ilgili literatüre bakıldığında, uluslararası literatürde polis sosyal hizmeti ya da polisin hizmet fonksiyonu üzerine olan çalışmalar oldukça kısıtlıdır (Lamin ve Teboh, 2016: 2), ülkemizde ise neredeyse hiç yoktur. Dolayısıyla çalışma, bu alandaki literatüre katkı yapma amacı taşımaktadır.

Güvenlik Hizmeti Kavramı ve Polis

Güvenlik; kişilere, durumlara, şartlara ve zamana bağlı olarak değişen bir kavramdır (Smith ve Brooks, 2012: 6-7). Güvenlik dar anlamda değerli olanın korunması şeklinde tanımlanabilirken, daha geniş manada ise insanların, bilginin ve bireysel ve toplumsal iyilik hali için kıymetli olan şeylerin korunmasında özel hizmetlerin sunumu olarak tanımlanır (Smith ve Brooks, 2012: 7). Güvenlik biliminin beslendiği teorilerden biri olan Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisine göre, güvenlik ihtiyacı en temel fizyolojik gereksinimlerden sonra gelir ve kişinin bu ihtiyacı karşılanmazsa, diğer insanlarla bir şeyler için bir araya gelme ve bir şeyler üretmeye ulaşma gibi yetenekleri oldukça sınırlanır. Bu anlamda insan potansiyelinin kullanılması ve geliştirilmesinde güvenlik hizmetleri elzem bir pozisyondadır (Huitt,2004; akt.Smith ve Brooks, 2012: 9).

Güvenlik kavramı, uluslararası güvenlik, ulusal güvenlik, grupların ya da toplumun güvenliği ve bireysel güvenlik gibi kavramlarla, geniş bir yelpazede karşımıza çıkmaktadır. Ancak burada, daha çok güvenliğin dışsal etkenler kaynaklı ve kriminal bir durumu içeren tarafı üzerinde durulmuştur. Güvenlik hizmetinin bu yönünün yerine getirilmesinde ise devlet asli bir unsurdur. Ayrıca güvenlik hizmeti devletin temel hizmet fonksiyonlarından biridir ve kolluk güçleri (polis, jandarma vs.) vasıtası ile yerine getirilir (Fırat ve Erdem, 2014: 116-117). Bu nedenle karşımıza, bir suç vakasına konu olmuş ya da içinde bulunduğu şartlar itibarı ile bir suç vakasına yönelik ciddi bir potansiyeli içeren mağdur, fail, tanık gibi unsurlara yönelik polis kanalı ile götürülen hizmetler çıkmaktadır.

Polisin sağlamış olduğu güvenlik hizmeti ise genel olarak şunlardır: Zararlardan ve tehlikelerden vatandaşları korumak, suç mağdurlarına yardım/danışmanlık etmek, kanunları uygulayarak suçlu kişilerin kanun önünde hesap verebilmelerini artırmak, bilgi sahipleri ve mağdurlar ile adli görüşmeler

yapmak, suçları soruşturmak ve faillerinin yakalanmasını sağlayarak ceza adaleti sürecini başlatmak gibi temel ve önemli görevlerdir.

Sosyal Hizmet ve Polis

İnsanı merkeze alan sosyal hizmet, endüstrileşme, kentleşme ve göç gibi önemli sosyal gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan ve çeşitlenen korunmaya muhtaç ve dezavantajlı kesimlere götürülecek hizmetleri profesyonel olarak ele alan kurumsallaşmış ve yerleşmiş bir meslektir (Duyan, 2003: 3-4). Uluslararası Sosyal Çalışmacılar Federasyonu (IFSW)'nun tanımında, insanların iyilik durumuna ve bu iyilik durumunun geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Sosyal hizmet "insanların problem çözme ve sorunlarla baş etme kapasitelerini arttırmayı; kaynak, hizmet ve olanaklara ulaşabilmeleri için sistemlerle müracaatçıları irtibatlandırmayı ve sistemlerin bireyin lehine etkili ve insancıl olarak işlev görmesini" (Pincus ve Minahan, 1973; akt. Duyan, 2003: 2) sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca sosyal hizmet, diğer hizmet alanlarından farklı olarak sorunu ele alırken sadece bireye değil, aynı zamanda çevresine de odaklanır ve müdahalesini müracaatçı özelinde belirler (Sheafor ve Horejsi, 2015; Duyan 2003: 2). Böylece sorunu net olarak tespit etmeyi ve bireyin lehine olabilecek en rasyonel çözümü öne sürmeyi amaçlar. Bu anlamda bir suça karışma ya da mağdur olma konusunda potansiyel olan ya da bir suça karışmış yetişkinler ve çocuklar sosyal hizmetin kapsam alanına giren kesimlerdir (Dean ve diğ.,2000: 14). Bu kesimlerin kırılgan durumları, her geçen gün artan suç oranları ve toplumun daha etkin bir güvenlik hizmeti beklentisi, polis ve sosyal hizmet alanlarının işbirliğini kaçınılmaz kılmıştır. Çünkü iki önemli hizmet alanı olan polisiye hizmetler ve sosyal hizmetin, bir meslek olarak odaklarının insan refahı, mutluluğu ve esenliği olması, bu iki alanın çeşitli noktalarda kesiştiği konusunda fikirler vermektedir. Bu noktalar aynı zamanda polis ve sosyal hizmet işbirliğinin aranabileceği yerlerdir.

1. Devletin Temel Hizmet Fonksiyonu

Birinci ve temel kesişim noktasının, devletin temel fonksiyonları açısından olduğu söylenebilir. Devletin temel fonksiyonları ise Anayasanın temel ilkeleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bunlar, temel hak ve hürriyetler, eşitlik, sosyal adalet, onurlu bir hayat ve bireyin maddi ve manevi varlığını sürdürme, insan haklarına saygı gibi ilkelerdir (Bknz: Anayasa Başlangıç Hükümleri). Diğer taraftan sosyal hizmetin temel değerleri ve ilkelerine bakıldığında ise insan hakları, insan onuru, sosyal adalet,

farklılıklara saygı, katılım hakkını teşvik gibi önemli değerler karşımıza çıkmaktadır (Atasü-Topçuoğlu, 2013: 12). Buradan hareketle, sosyal hizmetin değerleri ile devletin temel fonksiyonlarını belirleyen Anayasanın temel ilkelerinin birbiri ile ne kadar benzer/aynı olduğu görülmektedir. Bu anlamda şu söylenebilir; devlet hizmeti nereye gidiyorsa, oraya sosyal hizmet uygulamaları ve yaklaşımları da gider/gitmelidir denilebilir. Böylece, kamusal bir hizmet olarak güvenlik hizmeti ve daha özeldede polisiye hizmetler; sosyal hizmet mesleği en geniş hatları ile bu açıdan ilişkili olmaktadır.

Güvenlik hizmeti anayasal bir yükümlülük olarak devlet tarafından yerine getirilen bir hizmettir ve bu hizmet de bahse konu ilkeler çerçevesinde şekillendirilir. Ayrıca belli bir gücü kullanması nedeni ile güvenlik hizmetinin, anayasada belirtilen temel haklara (insan hakları gibi) ve hürriyetlere uygun olması gereklidir. Bu özelliğin, polisiye hizmetlerin temel kanunu olan ve polisin görevlerini ve yetkilerini düzenleyen Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'na (PVSK) yansıdığı görülmektedir: PVSK'nın 1. Maddesine göre, "1-Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder. 2-Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar". İlgili düzenleme ile ilgili, TBMM Adliye Encümeni 60 Karar, 1/278 esas nolu ve 02.07.1934 tarihli mazbatasında PVSK'nın maddelerinin gerekçeleri sayılmış ve 1. Maddenin 2. Fıkrası için "*...Layihanın birinci maddesi polisin vazife ve salahiyeti noktasından tarifini ifade etmektedir. Bu maddede encümen Dahili Vekil Beyin musip gördüğü teklifini kabul ile maddenin birinci fıkrasında vazifesini sayan hükümden sonra ikinci fıkrayı da polisin icabı halinde yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olanlar hakkında da muavenette bulunmanın vazife arasında gösterilmesini lüzumlu görerek maddeyi ona göre yeniden yazmıştır...*" şeklinde bir gerekçe sunulmuştur. Bu hüküm polisin en geniş anlamda sunacağı güvenlik hizmetinin çizgilerini ortaya koymakta ve en önemlisi de çocuk, kendini savunamayan ve engelli kişilerin korunması ve ihtiyaç duydukları yardımın sağlanması konusu, güvenlik hizmeti ile birlikte polisin görevlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Ancak burada yardım isteyenler ve yardıma muhtaç kişiler ile ilgili, nasıl şart ve durumda olan kişiler olacağı, yaklaşım ve müdahalenin nasıl gerçekleştirileceği gibi önemli hususlar belirtilmemiş ve polisin görevlerini belirten alt

mevzuatlarda da buna rastlanmamıştır. Gerçekten de yirmi dört saat esasına göre çalışan polis müdahale ettiği vakalarda, yardıma muhtaç, engelli ya da zor durumda olan insanlarla karşılaşmaktadır. Ancak burada şu akla gelmektedir: PVSK 1. Maddede lafzı bulunan "...muavenet eder..." (yardım eder) ifadesini polis nasıl anlamalıdır. Çünkü 1930lu yılların şartlarına göre polise verilen bu görev, günümüzdeki sosyal hizmet alan ve disiplinin varlığına bağlı olarak tartışılması gereken noktadır. Bunun dışında, acaba bu yardım, polisin müdahale ettiği adli vakada ya da adli olmayan vakada yardıma muhtaç olan ancak herhangi bir yardıma ya da sosyal hakka ulaşamamış insanların ilgili sosyal hizmet mekanizmalara ulaşmalarını sağlamak olarak mı anlaşılmalıdır ya da bu kişilerin geçici olarak ihtiyaçlarının mı görülmesi olarak mı? Yardım etme ile açıkçası bireyin bütüncül iyilik hali kastedilmektedir ki, sadece ekonomik ya da geçici ihtiyaçlarının karşılanması kişilerin bütüncül iyilik hali için yeterli değildir ve çok boyutlu bir yaklaşımı ihtiva etmektedir (Özden, Pak ve İçağasioğlu-Çoban, 2017). Bu durum polisin ne mevzuatında ne de eğitimlerinde açık bir şekilde belirtilmektedir. Açıkçası polisin öncelikle *yardım eder* kavramını nasıl anlaması gerektiğinin anlaşılması gereklidir.

2. Benzer Hedef Grupları ve Kırılgan Kesimler

Polisiye hizmetler ve sosyal hizmetin bir başka kesişim noktası ise polisin müdahale ettiği konularla ilgilidir. Bu kesişimin belirginleştiği noktalar; her iki alanın da bazı durumlarda aynı hedef gruba hitap etmesi; hızla artan güvenlik sorunlarına bağlı olarak ihtiyaç duyulan çok boyutlu hizmetler; bu sorunlara konu olan kişilerin ihtiyaçlarına yönelik daha etkin müdahale ve önleme stratejileri; suç mağdurlarının ve ailelerinin tanımlanması ve değerlendirilmesinde bu grupların daha iyi anlaşılmasının gerekliliği ve kriz durumlarına müdahalenin çok boyutlu doğasıdır (Lamin ve Teboh, 2016: 2; Gönültaş, 2016: 6-8; Brownell ve Roberts, 2002: 3-4; Dean ve diğ., 2000: 14-15; Conte ve diğ., 1980: 7-8; Michaels ve Treger, 1973: 67). Sosyal hizmetin desteği ise tam da buralarda beklenmektedir. Çünkü etkili bir müdahale, yaklaşım ve önleme, bir polisiye faaliyetten daha fazlasını gerektirmektedir ve tek başına bir kurumun üstesinden gelebileceği bir konu değildir (Lamin ve Teboh, 2016: 3; Dean ve diğ., 2000: 5-8). Bu anlamda her iki alanın işbirliği, polisiye hizmetlerin daha etkin ve verimli yürütülmesinde ve her iki kurumun da hedeflediği amaçlara ulaşmada önemli bir katkı sağlayacaktır. Örneğin 24 saat çalışma şekline bağlı olarak

toplumdaki pek çok konuya müdahale etme potansiyelinde olduğu için sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duyan ancak ilgili yerlere ulaşamayan müracaatçılara ulaşmada¹ (Lamin ve Teboh, 2016: 5-6; Roberts, 1978: 98-99), polis-sosyal hizmet işbirliği oldukça faydalı olabilecektir. Ayrıca günümüz toplumu, vatandaşlarının eğitilmesi ve güvenliğinin sağlanmasında toplumsal kabiliyetlerin artırılabilmesi için bu iki alanın birlikte çalışmasına ihtiyaç duymaktadır ve istemektedir (Dean ve diğ., 2000: 14-15).

Suçta karışmış ya da mağdur olmuş bir yetişkin ya da çocukla ilgili durumlar muhteviyatı itibarı ile komplekstir ve ekolojik bir bakış açısı ile ruhsal, kişiler arası, ailevi ve toplumsal sistemleri anlamayı gerektirir (Brownell ve Roberts, 2002; akt. Gönültaş 2016: 5). Bu bakış açısı, sosyal hizmetin mesleki bir bakış açısıdır. Ayrıca polise gelen ihbarların niteliğine bakıldığında önemli bir oranı adli vaka değildir; genel olarak evlenme sürecinde yaşanan problemler, ailevi sorunlar, komşular arası anlaşmazlıklar, psikolojik tedavi ihtiyacı içinde olan kişiler ve bilgi amaçlı yardım isteme gibi ihbarlar alınmaktadır. Bunun sebebi ise polisin yirmi dört saat çalışan bir kamu birimi olmasıdır ve özellikle de adli danışmanlık ve kriz durumlarına ilk müdahaleyi yapabilecek ya da müdahale etmeye yakın konumda (örneğin, her mahallede devriye görevi yapan asayiş ekipleri) olacağı beklentisidir (Lamin ve Teboh, 2016:6-7; Roberts, 1978: 99). Bunun bir başka gerekçesi ise polis imdat hattının, diğer hizmet kurumlarının acil hatlarına göre toplumda daha çok bilinmesi olabilir. Örneğin İzmir Emniyet Müdürlüğü'nün kamuoyuna verdiği bilgilere göre 2008-2009 yılları içerisi 16 aylık dilimde 260.000 civarı ihbarın yapıldığı ve bu ihbarların

¹ 2010 yılında A. İlinde yaşanan bir vakada; 9 yaşlarındaki bir çocuk sokaklarda satıcılık yapmaktadır. Her defasında sokaktan uzaklaştırılan ve ailesine teslim edilen çocuğun neden bu kadar sokakta kaldığının sebebini öğrenmek için ilgili Çocuk Şube Müdürlüğü ekipleri çocuğun evine gider ve o gün şubede görevli Sosyal Hizmet Uzmanı da ekibe dahil olur. Eve gidildiğinde, şehrin ortasında bir mahallede yaşamalarına rağmen evin kanalizasyonu yoktur. Ev iki oda derme çatma bir evdir. Babaları kanser hastasıdır ve bu nedenle sürekli yatağa bağımlıdır. Ayrıca çocuğun 9 kardeşi vardır ve evde çalışan olmadığı için çok kısıtlı imkânlarla ihtiyaçlarını karşıladıkları görülmüştür. Bunun üzere ailenin evde bakım hizmetleri ve diğer sosyal haklardan bilgi sahibi olmadıkları görülmüş ve SHU, sosyal inceleme raporu hazırlamıştır. Çocuk Şubesi ise resmi işlemleri elden takip ederek prosedürleri hızlandırmış ve ailenin bir takım sosyal yardımlardan faydalanması sağlanmıştır. Polisler bu aileye yardım etmek istemişlerdi ancak bu yardımlar geçici ve kısıtlı olacaktı. Ekibe SHU'nun dahil olması ile aile sosyal hakları konusunda güçlendirilmiş ve devletin bu aileye uygun sosyal yardımlarından uzun vadede faydalanmaları sağlanmıştır. Ayrıca takip eden dönemde çocuğun eğitimine devam ettiği ve yeniden sokak satıcılığına çıkmadığı saptanmıştır.

13.000'in asılsız, 33.000 civarının ise adli olmayan ihbarlar olduğu görülmüştür². Bu tarz ihbarlar ve vakaların genel olarak adli bir nitelikte olmaması ve adli bir soruşturma durumunu içermemesi nedeni ile Michaels ve Treger (1973: 100) bu vakalara daha çok sosyal ve psikolojik bir bakış açısı ile cevap verilmesinin yerinde olacağını savunmuşlardır. Bu anlamda değişen toplum, göç ve çarpık kentleşme sorunlarına bağlı olarak ortaya çıkan suç çeşitleri ve oranlarındaki artış ve çocuk suçluluğu, ailevi sorunlar gibi kompleks sorunların belirginleşmesi, bu suçlara yönelik klasik polis müdahalesinden öte farklı yaklaşımları gerekli kılmaktadır. Bu sorunlara konu olan insanların sosyal ve psikolojik yönleri -özellikle çocuklar ve mağdur kişiler- hakkında daha özel bilgi ve yeteneğe ihtiyaç olduğu problemi belirgin bir şekilde göz önündedir.

3. Suçun Önlenmesi, Krize Müdahale ve Suç Soruşturması

Suç oranlarındaki artış ve suç tiplerindeki çeşitlenmeler, suçla mücadele eden birimlerin, yeni ve daha farklı metotları izlemesini gerekli kılmıştır (Önder ve Gönültaş, 2005: 5). Bu anlamda suçun çok boyutlu doğası, suçla mücadelede ve suçun önlenmesinde toplumun ve bireyin de bu süreçlere dahil olmasını gerektirmektedir. Bu ihtiyaç toplum polisliğinin doğmasını sağlamıştır. Toplum polisliği, suçtan caydırıcı davranışların oluşması için problem çözme tekniklerini ve stratejilerini uygulama, vatandaşlarla ve sivil toplum kuruluşları ile partnerlik yapma gibi faaliyetleri içerir (Dean ve Diğ., 2000, akt. Lamin ve Teboh, 2016: 3). Polisin bu süreçte uyguladığı problem çözme teknikleri çoğunlukla bilgilendirme, müzakere, arabuluculuk, yönlendirme ve uzman yardımı gibi sosyal hizmet unsurlarını içermektedir. Bunların da etkin olabilmesi için vatandaşla yüz yüze görüşmeler yapması beklenir; ayrıca toplumla işbirliğinin ve güvenin oluşması için de sosyal etkileşimin oluşabileceği ortamları hazırlamak ve arttırmak gereklidir (Kappeler ve Diğ., 2015, akt. Lamin ve Teboh, 2016:4). Yine çeşitli sebeplerle zedelenen polis-toplum ilişkilerinin iyileştirilmesinde ve polisiye hizmetlerin doğasından kaynaklanan gücün birey lehine yumuşatılmasında işbirliği kaçınılmaz olmaktadır. Bu ifade ile sosyal hizmet alanının araçsallaştırılması kastedilmemektedir. Burada yansıtılmak istenilen durum, dünyadaki polis-sosyal hizmet ilişkisinin ilk zamanlardaki seyrinin tasvir etmektir. Bu

² <http://www.haberturk.com/yasam/haber/149089-155e-gelen-komik-ihbarlar>.

süreçte sosyal hizmet alanının polisiye hizmetlere vatandaş odağında ciddi şekilde yön verdiği gözlemlenmektedir. Ülkemizde de buna benzer bir ilişki ile başlayan sürecin sonralarda bağımsız ve başlı başına bir sosyal hizmet alt alanına dönüşeceği düşünülmektedir.

Bir başka nokta ise krize müdahale durumlarındadır. Kriz durumlarında polis duruma en etkin şekilde müdahale eder, krizi yatıştırmaya çalışır ve kriz durumuna taraf olan kişilerin, özellikle mağdurların, güvenliğini ve iyilik halini sağlamaya çalışır. Aynı zamanda da başka bir suçun ya da mağduriyetin oluşmasını da önler. Ancak intihar girişimi, rehin alma, uyuşturucu krizleri, bir yakınının ölümüne şahit olmuş bir yetişkin ya da çocuğa yaklaşım vs. gibi durumlarda temel krize müdahale, savunuculuk ve müzakerecilik gibi yetkinliklere sahip olması beklenmez³ (Roberts, 1978: 100-101). Özellikle cinsel istismar, cinayet ve ölüm vakaları, intihar girişimi, terör eylemleri ve aile içi şiddet vakalarında mağdurlar ciddi bir travma içine girebilmektedirler ve bu travmalar çocuk ve kadınlarda daha belirgin olabilmektedir. Mağdurlar⁴ kriz anında, danışma, arabuluculuk, yönlendirme gibi sosyal hizmet unsurlarına ihtiyaç duyabilmektedirler ve bu hizmetler çoğu zaman krizin yaşandığı yerde gecikmeksizin verilmesi gereklidir (Dean ve Diğ., 2000: 20). Mağdurlar açısından bakıldığında, krizin kontrol altına alınabilmesi için yaklaşımın duygusal yönü iyi değerlendirilmelidir (Green ve Lee, 2015: 69-79; Dean ve Diğ., 2000: 20).

Polisin, suçun meydana gelmesi ile birlikte suçun boyutlarını araştırması ve suçluları yakalayarak adalet mekanizmasını işletme süreci ise suç soruşturması aşamasıdır. Suç soruşturması basitçe, suçlunun adalete teslimi için eldeki materyalin (mağdur, delil, bilgi sahibi, bulgular vs.) etkin bir şekilde araştırılması olarak tanımlanabilir (Fahsing ve Diğ. 2008: 709). Polis meydana gelen vakanın aydınlatılabilmesi için bazen zamanla yarışır ve bilgi alabileceği herkesle görüşmeler yapabilir. Ancak cinayet, çocuk istismarı, cinsel saldırı, gaspa uğrama, rehine olayları, terör eylemi gibi bazı şiddet durumu yüksek suçlara maruz kalanlarla ya da maruz

³ Hatta çoğu vakada polis, kendi tecrübelerine bağlı olarak müdahale etmektedir ve müdahaleler çoğunlukla bireysel yeteneklere bağlıdır (yani belli bir teorik ve akademik yetkinliği olmayan bir üstbilgi vasıtasıyla). İlgili mekanizmaların yetersiz kalması nedeni ile polis bu işi üstlenmektedir ve bazı vakalarda da hem krizin daha kötüye gitmesine hem de kendi can güvenliklerinin tehlikeye düşmesine neden oldukları görülmektedir.

⁴ Birleşmiş Milletler Suç Mağdurları için Adaletin Temel Prensipleri Deklarasyonu (1985)'na göre mağdur, "...doğrudan ailesi nedeni ile ya da bağımsız olarak zarar gören kişi..." olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bir vakada ailesinden birinin zarar görmesi nedeni ile bir kişi de bu vakanın mağduru olarak addedilebilir.

kalanların yakını olanlarla (örneğin annesi gözleri önünde öldürülen bir çocuk, gaspa uğrayan bir kadın vs.) yürütülecek soruşturma ve görüşme işlemlerinde, bu mağdurlarda ikincil örselenmelere neden olunmamalıdır. Ayrıca bu tarz vakalarda polis bilgi almakta oldukça zorlanmaktadır. Burada adli viktimolojik bir yaklaşım benimsenmelidir. Adli viktimoloji, “suça konu olan mağdurların kişiye özgü ve bilimsel nitelikte çalışılmasıdır” ve mağdur-fail ve olay ilişkisinin kurulmasına yardım eder (Gönültaş ve Gürer, 2015: 179-180). Ayrıca adli viktimolojik bakışa göre suça maruz kalmış bir mağdura yaklaşımda iki şeye dikkat edilmelidir: Mağdurdan olayla ilgili sağlıklı bilgi alma ve mağdurun ikincil örselenmesini engellemektir (Akduman, 2016: 71). Bunun için Akduman (2016:71) çalışmasında, mağdurlarla adli görüşme yapan profesyonellerin bu alanda eğitim almaları gerektiğini önermektedir. Burada özellikle yoğun şiddet mağduru bireylerle yapılacak adli görüşmelerde hem soruşturmanın başarısı için güvenli bilgi alınmasında hem de bu mağdurların ikincil mağduriyetler yaşamalarının engellenmesinde polis, bu alt yapıya sahip profesyonellerin yardımına ihtiyaç duymaktadır.

Polis ve Sosyal Hizmet İşbirliğinin Geçmişi ve Şu Anki Durum

Polisiye hizmetler içerisindeki sosyal hizmet uygulamaları çok kısıtlıdır (Lamin ve Teboh, 2016: 2) ve bu ilişkinin tarihine bakıldığında ise, özellikle ABD’deki uygulamalar açısından 1920 ve 30’larda, poliste suç önleme ve toplumla olumlu ilişkiler oluşturulmasında sosyal hizmet alanının dahil olması gerektiği fikri hakim olmuştur. Ayrıca Uluslararası Polis Şefleri Birliği (IACP) tarafından “sosyal hizmet uzmanı olarak polis memuru” fikri ortaya atılmıştır (Dean ve Diğ., 2000: 21). Bu bakış polis birimlerine sosyal hizmet eğitimleri verilmesini sağlamış ve kadın polislere, üniversiteler vasıtası ile sosyal hizmet eğitimi verilmiştir. Bu eğitimler ile polis tarafından bir takım sosyal sorunlara doğrudan müdahale edilmesi amaçlanmıştır (Roberts, 1978: 99). Yine aynı dönemde ülkelerinde artan çocuk suçluluğunun önlenmesi amacı ile çocuk suçlulara iş bulan memurlar istihdam edilmiş ve çocuk suçlularla ilgilenen özel ekipler kurulmuştur (Bartollas ve Schmallegger, 2014: 329). Ayrıca bazı şehirlerin polis birimleri ise alanla ilgili özel eğitimler almış sosyal hizmet uzmanlarını görevlendirmişler ve bünyelerinde sosyal hizmet üniteleri kurmuşlardır (Barker, 2010; akt. Lamin ve Teboh, 2016: 7; Treger ve Diğ., 1974: 102).

Bu uygulamalar, sosyal hizmet literatürüne de yansımış ve polis sosyal hizmeti kavramının doğmasını sağlamıştır. Barker (2014)'ın tanımına göre polis sosyal hizmeti, “polis birimleri içerisinde yürütülen profesyonel sosyal hizmet uygulamalarıdır”. Polis sosyal hizmeti ile sosyal hizmet uzmanı; polisin müdahale ettiği ailevi sorunlar, akıl sağlığı problemi olan kişiler, istismar mağduru çocuklar, ağır şiddet mağduru bireyler vs. gibi daha farklı bir yaklaşım ve bakışı gerektiren durumlara yönelik krizin ve soruşturmanın yönetilmesini sağlarlar. Ayrıca polis sosyal hizmetinde sosyal hizmet uzmanının polisleri; “stres yönetimi, müdahale stratejileri, danışma, mental hastalıklarının belirtilerinin nasıl anlaşılacağı, mülakat teknikleri ve yeteneği, soruşturma yönetimi, toplumsal kaynakları tanımlama ve yatıştırma teknikleri konusunda eğitmesi” (Lamin ve Teboh, 2016: 7) beklenir. Polisiye hizmetler içerisindeki sosyal hizmet uygulamalarının bir örneğini oluşturan ABD'deki bir polis biriminde görevlendirilen sosyal hizmet uzmanları, şu dört temel hizmeti sağlamışlardır: “1- polise ve müracaatçılara yönelik sosyal değerlendirmelerde bulunma, 2- 24 saatlik krize müdahalede bulunma, 3- insanlara kısa ve uzun vadeli danışmanlıklar, aile danışmanlıkları, aile grup terapileri ve gruplara yönelik hizmetlerde bulunma, 4- müracaatçıları diğer sosyal hizmet ve yardım birimlerine yönlendirmedir” (Treger ve diğ.,1974:3). Polis sosyal hizmeti, bir uygulama olarak ABD'de polis birimlerinde kendine yer bulmuş ve polisiye hizmetler içerisindeki sosyal hizmet fonksiyonunu karşılamıştır; ancak Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi tarafından akredite edilen diğer sosyal hizmet programları kadar hak ettiği yere gelememiştir (Lamin ve Teboh, 2016: 7; Patterson 2008: 1).

Ülkemizde ise polis ve sosyal hizmet işbirliği istenen düzeyde değildir. Daha önce de bahsedildiği gibi polisin bir takım yardım etme rollerini üstlenmiş olmasına rağmen, sosyal hizmet alanının profesyonel olarak polisiye hizmetler içine girmesi oldukça geçtir. Polis ve sosyal hizmet ilişkisinin en somut örneği ise çocuk adaleti süreci ile ilgili hizmetlerde karşımıza çıkmaktadır. Çocuk haklarının ve çocuk adalet süreçlerinin gelişmesi ile ilk defa 1994 yılında Çocuk Şube Müdürlüklerinde sosyal hizmet uzmanları istihdam edilmiştir (Baykara-Acar, 2014: 5-7). Ayrıca 2001 yılında çıkartılan Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği sosyal hizmet uzmanının bu konudaki görev ve sorumluluklarını belirlemiştir. Bunlar (md. 18): a) Sosyal inceleme raporu hazırlanması için muhafaza

altına veya gözaltına alınan çocukla ilk görüşmeyi yapmak, b) Çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırlamak ve ilgili büro / kısım amirliğine vermek, c) Çocukları suça iten fiziki, psikolojik ve sosyolojik etkenleri araştırmak, d) Suçluluğu ortadan kaldırmaya yönelik plan ve programlar geliştirmek, e) Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, evden veya bulunduğu kurum ya da kuruluştan kaçan, sokakta yaşayan ve sokakta çalıştırılan, uçucu, uyuşturucu ve psikotrop madde bağımlısı olan, suça itilen ve mağdur çocuğun kendisine ve kanuni mümessiline rehberlik hizmetinde bulunmak, f) Çocuğun durumunu iyileştirmek için ailesi ve okul, sosyal ve sağlık hizmetleri gibi kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, g) Uçucu, uyuşturucu, psikotrop madde bağımlısı olan çocuğun tedavisi için sağlık müdürlükleri ve tedavi kuruluşları ile işbirliği yapmak, h) Geçici barınma ünitesinde kalan çocuklar için sosyal, kültürel ve eğitici programlar geliştirmek ile görevlidir. Sonralarda ise 2005 yılında çıkartılan Çocuk Koruma Kanunu ile sosyal hizmet uzmanlarını adalet mekanizmasındaki önemi artmış ve böylece Çocuk Şube Müdürlüklerinde görevlendirilen sosyal hizmet uzmanlarının sayısı arttırılmıştır. Ancak polisiye hizmetler içerisinde görevlendirilen sosyal hizmet uzmanları, Çocuk Şube Müdürlükleri ile sınırlı kalmıştır.

Alanların Birbirine Bakışı

Bu iki alan pek çok önemli noktada bir araya gelmesine rağmen, birlikte çalışma ve karşılıklı alanlara bakış konusunda iyi oldukları pek söylenemez (Dean ve Diğ., 2000: 22; Conte ve Diğ., 1980: 8 ; Michaels ve Treger, 1973:68): Polislerde, sosyal çalışmacıların genel olarak işlerini yapmakta oldukça yavaş oldukları, polisiye konuları çok anlamadıkları ve bilgi paylaşmadıkları yönünde bir algı varken, sosyal çalışmacılarda ise genel olarak polislerin eğitimsiz ve insanlara karşı anlayışsız olduklarına yönelik bir algı vardır. Ülkemiz açısından bakıldığında da durum benzerdir ve bu algının oluşmasında sosyal hizmetin polisiye hizmetler içerisine oldukça geç girmesinin ve yeterli boyutta olmamasının etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü polis, pek çok toplumsal sorunda öncelikle beklenti içerisine girilen bir kurum olmuştur. Ayrıca 2000li yıllar ile birlikte polisin toplumdaki olumsuz algısını düzeltmeye yönelik ciddi çabalar içine girmesi, polisin adli vakalarla ilgili olmayan pek çok alanda sosyal hizmet rolünü üstlenmesine neden olduğu söylenebilir. Bu da zaten yoğun olan

polisin ayrıca yoğunlaşmasına ve asıl görevli olan birimlerin bu işleri ele almadığına yönelik bir düşünce geliştirmelerine neden olduğu tahmin edilmektedir.

Sosyal hizmet alanı açısından ise bu olumsuz algının en önemli sebepleri ise, ülkemizde halen sosyal hizmet alanının hem toplum hem de kurumlar tarafından tam bilinmemesi (Baykara-Acar, 2014: 15), sosyal hizmet uzmanlarının büyük bir oranının bu alanlarda çalışmak istememesi (Young, 2014: 119-120) ve sosyal hizmetin mesleki görev ve değerleri ile polisiye hizmetlerin doğasından kaynaklanan bazı sistemsel yükümlülüklerin çatışmasıdır (Gönültaş 2016: 6). Örneğin pek çok suçtan sürekli polise gelen bir çocuğa polis, ıslah olmayan geleceğin azılı bir suçlusu olarak bakabilirken, sosyal hizmet uzmanı ise içinde bulunduğu koşullar ve ailesi ile ele alındığında suçtan arınabilecek bir yetişkin adayı olarak bakabilir.

Sonuç ve Öneriler

Günümüz toplumlarında güvenlik ihtiyacı her geçen gün daha da belirginleşmektedir. İnsanlar ve toplum güvende olmak istemektedir, bunun yanı sıra bu hizmetin veriliş şeklini ve kalitesini de sorgulamaktadır. Bu beklenti ve güvenlik ihtiyacının karmaşık doğası, bu ihtiyacın giderilmesinde pek çok disiplinin bir araya gelmesini ve işbirliği yapmasını zorunlu kılmaktadır. Bunlardan ikisinin ise polisiye hizmetler ve sosyal hizmet alanı olduğu gayet açıktır.

Hem literatürde hem de ülkemizdeki uygulamalarda görüldüğü gibi, her iki alanın da amacı topluma hizmettir. Ayrıca polisiye hizmetler içerisinde özel durumu olan bireylerle karşılaşılabilir ve bu durum daha farklı bir yaklaşım ve bilgiyi gerektirmektedir. Ancak bu özel hizmetleri yerine getirebilecek profesyonellerin (örneğin sosyal hizmet uzmanları) polisiye hizmetler içerisinde yeterince ve hak ettiği konumda olmadığı görülmektedir. Özellikle ülkemiz açısından her geçen gün artan suç ve mağduriyet oranları, çocuk suçluluğu, aile içi şiddet, akıl sağlığı problemleri, intihar girişimi, terör mağdurları ve rehin alma vakaları gibi kompleks sorunlar; sadece bir kurumun altından kalkabileceği sorunlar değildir ve alanla ilgili özel bilgi ve müdahale yöntemleri olan disiplinlerin de katkısına ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca fark edilmemiş ve çözüm bekleyen bazı acil toplumsal sorunlar, sosyal hizmet bakışı ile daha hızlı çözüme kavuşturulabilecektir (Treger ve Diğ., 1974: 282-283). Polisiye hizmetler ve sosyal hizmet işbirliği için şu üç çerçevede öneriler sunulabilir:

1. Polisiye Hizmetler ve Sosyal Hizmet İlişkisi Gereklidir

Ülkemiz açısından yapılan değerlendirmeye bağlı olarak şu üç noktada polis ve sosyal hizmet mesleklerinin işbirliğine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir: a- polisin kendisine kanunen görev olarak verilen ...yardım eder... (PVSK md.1/2) kavramının tüm boyutları ile nasıl anlaşılacağı ve yerine getirilebileceğinde, b-polisin karşılaştığı sosyal içerikli kompleks vakalarda özel durumu olan kişilere karşı yaklaşım ve müdahalenin nasıl olacağı ve işletileceğinde ve c- polis-toplum ilişkilerinin daha sağlıklı bir şekilde sağlanabilmesi için toplumdaki farkındalığın artırılmasında polisiye hizmetlerin sosyal hizmet alanının işbirliğine ihtiyacı olduğu değerlendirilmektedir. Bu durumu şöyle örneklendirebiliriz: Örneğin cinsel istismarcıların çocuklara yaklaşım metot ve yöntemleri konusunda ebeveynlerin bilgi düzeylerinin artırılması toplumda oldukça önemli bir konudur. Bu amaçla polis teknik olarak yaşanan vakalardan bazılarını seçerek derleyebilir, sosyal hizmet uzmanı ise bunu bir eğitim materyali haline getirir ve çeşitli programlar ile ebeveynlerin eğitilmesi ile ilgili organizasyonları planlar. Böylece pratikte elde edilen veriler, seri bir şekilde toplumun çeşitli durumlara karşı korunmasında kullanılmış olacaktır. Bu örnekten hareketle sosyal hizmet, polislik alanına teknik, bilimsel ve profesyonel bir katkı sağlayabilecektir. Ayrıca “yardım eder” ifadesi açısından, gerektiği durumlarda yardıma muhtaç insanların ihtiyaçlarını görebilecek uygun kuruluşlara yönlendirilmelerinde SHU danışmanlık yapabilecektir.

2. Polisiye Hizmetler ve Sosyal Hizmet İşbirliğinin Şekli

Polisiye hizmetler içerisindeki sosyal hizmet yaklaşımının nasıl olacağı da önemli konulardan biridir. Bu anlamda; a) Burada öncelikle temel sorun, polisiye hizmetlere yönelik sosyal hizmet katkısının ABD’de örneği olduğu gibi sosyal hizmet disiplini yetisi kazandırılmış polisler vasıtası ile mi, yoksa doğrudan sosyal hizmet uzmanlarının görevlendirilmesi ile mi olacağı konusudur. Burada tabii ki meslek içi eğitimlerle belli konularda polisler sosyal hizmet yetkinlikleri kazandırılabilir ancak daha önce bahsedilen gerekçelere bağlı olarak sosyal hizmet alanında yetişmiş, sosyal hizmet uzmanı hüviyetinde profesyonellerin polisiye hizmetler içerisine dahil olması daha uygun olacaktır. Çünkü bazı vakalarda polis-sosyal hizmet uzmanının daha çok polis tarafı görünür olabilir. Bu da bir takım müdahalelerde müracaatçı ile pozitif bir işbirliği kurmasını engelleyebilir. Ancak sosyal hizmet uzmanı, özel

durumda olan ve dezavantajlı kişi, grup ve topluluklara kendi mesleki değerleri ve etik ilkeleri doğrultusunda farklı bir bakış açısı ile (çevresi içerisinde birey) bakar. Ayrıca müdahale araçlarından olan sosyal inceleme raporları ile müracaatçının sosyal/kültürel/psikolojik bir resmini çeker ve sahip olduğu kuramsal ve teorik alt yapıya göre değerlendirmesini yapar (Özbesler, 2016: 237). Asıl önemli olanı ise sosyal hizmet uzmanının savunuculuk, arabuluculuk, danışmanlık gibi mesleğinden ve disiplininin gelen önemli rolleri vardır ve böylece polis ve birey/grup/toplum arasında durarak, bir tür denge mekanizması olabilecektir. b) Diğer ikinci nokta ise sosyal hizmet profesyonelleri ile polislerin birbirlerini algılama ve ortak çalışma yapabilme durumlarının nasıl oluşacağıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, her iki alanın da birbirine bakışında birtakım olumsuzluklar vardır. Bu olumsuzlukların da genel olarak alanların birbirlerini yeterince tanımamasından kaynaklanan bir algıdan oluştuğu söylenebilir. Ayrıca bu olumsuz algıların ortak çalışma kültürünü zedeleyeceği açıktır. Bu nedenle öncelikle sosyal hizmet uzmanlarına polisiye hizmetler, polis alt kültürü, polis yaklaşımları vs. gibi konularda; polislere de sosyal hizmet uzmanının görevleri, yaklaşım şekilleri, kullandığı müdahale araçları ve boyutları vs. konularında eğitimler verilmelidir. Böylece alanların tanınmamasından kaynaklanan olumsuz algıların giderilebileceği düşünülmektedir. c) Üçüncü nokta ise sosyal hizmet alanının yeterince bilinmemesi nedeni ile sosyal hizmet uzmanlarından mesleklerine uygun olmayan roller beklenmesi (Gönültaş, 2016: 7) ihtimalidir. Örneğin bunlardan biri yatıştırıcılık rolü beklentisidir. Burada sosyal hizmet uzmanının polisiye hizmetler içerisindeki rolleri, sosyal hizmet disiplini çerçevesinde ve sosyal koruma odaklı olmalıdır. Sosyal koruma, polisiye hizmetlere konu olan bireylerin, grupların ve toplulukların içinde buldukları koşullar nedeni ile bir takım sosyal risklere karşı savunmasız kalmalarının engellenmesi, polisiye prosedürlere en az orselenme ile geçmelerinin sağlanması ve içinde buldukları sosyal ve psikolojik yoksunlukların giderilebilmesi için ilgili sosyal yardım, sosyal güvenlik birimleri, psikoterapi ve kliniklere yönlendirme, savunma, güçlendirme, danışmanlık yapma ve takip etme gibi rol ve görevleri de yerine getirmesidir.

3. Sosyal Hizmet Uygulamasına İhtiyaç Duyulan Alanlar

Polisiye hizmetlerin üç önemli alanda yoğunlaştığı görülmektedir: Suçun önlenmesi ve toplum polisliği; akut durumlara ve krize müdahale, ve suç soruşturması

süreçleridir. Suçun önlenmesi ve toplum polisliği açısından bakıldığında, sosyal hizmet bu süreçte suçla mücadelede toplumun katılımında, problem çözme stratejilerinin uygulanmasında ve bu amaçla da polisiye hizmetlerin yönlendirilmesinde katkı sağlayabilecektir. Suç mağduru olma potansiyeli yüksek olan kırılgan kesimlerin (örneğin telefonda arayarak insanları dolandıran kişilere karşı yaşlı kesimler, çocuk istismarına karşı sokakta çalışan ve dilenen çocuklar, aile içi şiddet mağduriyetine karşı kadınlar vs.) bilgi ve bilinç düzeylerini arttırarak güçlendirilmesini sağlayacaktır. Ayrıca olumlu polis-toplum ilişkisinin kurulmasında da sosyal hizmet bir köprü vazifesi görecektir.

Polisin önemli müdahale alanlarından biri de krize müdahale durumlarıdır. Krize müdahale başlı başına birtakım dinamikleri içermektedir. Bu ise en çok mağdurlara yaklaşımda karşımıza çıkmaktadır. Çünkü kriz durumlarında mağdurlar sıklıkla kızgınlık, korku, keder, şiddet, bilinç bulanıklığı gibi duygusal travmalar yaşadıkları için duygusal açıdan kırılgan durumdadırlar ve travmanın etkisindeyken bir takım gerekli müdahalelerin yapılmasına karşı çıkabilirler. Bu anlamda sosyal hizmet uzmanı, kriz durumlarında müdahale eden ekibin bir üyesi olarak özellikle mağdurlara yaklaşım ve krizin stabilize edilmesinde önemli katkılar sunabilecektir.

Diğer önemli alan ise suç soruşturması sürecidir. Özellikle ağır şiddet mağduru kişilerin adli bildirimlerinin alınmasında, bu kişilerin süreç hakkında ve sahip oldukları hakları yönünde bilgilendirilmesinde sosyal hizmet uzmanları, suç soruşturmasında görevlendirilmelidir. Çünkü sosyal hizmet uzmanları lisans eğitimlerinde adli sosyal hizmet dersi almaktadırlar ve mağdura yaklaşım konusunda sosyal hizmet rol ve becerilerini kullanabilirler (Gönültaş, 2016: 10-12). Ülkemizde hali hazırda çocuk mağdurların bildirimlerinin alınmasında adli görüşmeci olarak sosyal hizmet uzmanlarından faydalanılmaktadır. Ancak bu uygulama özellikle intihar girişimi, cinsel saldırı, gasp, terör eylemi vs. gibi vakaların yetişkin mağdurları için de genişletilmelidir. Ayrıca adliyeler içerisinde kurulmakta olan Mağdur Hakları Daire Başkanlığı uygulamaları yaygınlaştırılmalı ve hızlı bir şekilde hizmete girmelidir. Bu anlamda bu kurum adli sosyal hizmet alt yapısına sahip olan SHU'lardan mağdur hizmetlerinde; özellikle adli görüşme, danışmanlık ve savunuculuk gibi rolleri yerine getirebilmesi için faydalanmalıdır.

Sonuç olarak tüm bu anlatılanlar ışığında, polisiye hizmetler içerisinde sosyal hizmet profesyonellerine ihtiyaç oldukça açık bir şekilde görülmektedir. Burada sosyal hizmet eğitimi almış ve SHU yetkinliğini kazanmış, ancak polisiye hizmetler konusunda da özelleşmiş profesyonellere ihtiyaç vardır. Bu profesyonellerin görevlendirilmesi ise şöyle yapılabilir: Suç önleme ve toplum polisliği fonksiyonu için Polis Merkezleri, Asayiş Devriye Ekipleri, Toplum Destekli Polislik birimleri, Çocuk Şube Müdürlükleri, Aile İçi Şiddet Bürolarında; krize müdahale fonksiyonu için Cinayet, Gasp, Hırsızlık, İnfaz Büro Amirliklerinin yer aldığı Asayiş Şubeleri ve Terörle Mücadele Şubeleri; suç soruşturması fonksiyonu için de Asayiş Şube Müdürlükleri ve Çocuk Şube Müdürlükleri içerisinde olabilir. Bu nedenle belirtilen birimlere SHU istihdamı gecikmeksizin yapılmalıdır. Alan mezunu açısından ülkemizdeki sosyal hizmet mezunlarının sayısı belli bir noktaya gelmiş durumdadır (Özgür, 2017: 1). Ayrıca vurgulanması gereken diğer bir husus ise polis eğitimleri üzerinedir. Polis eğitimleri ağırlık olarak güvenlik stratejileri, hukuk ve mesleki beceri dersleri üzerinedir⁵. Bu eğitim müfredatlarına, sosyal hizmet alanı ile ilgili temel derslerin de konulması oldukça faydalı olacaktır. Böylece mezun olan polisler hem sosyal hizmet disiplinine aşina olacaklar hem de ilgi birimlerde sosyal hizmet işbirliğinin geliştirilmesinde öncü olabileceklerdir. Çünkü hem dünyadaki hem de ülkemizdeki polisiye uygulamalarda suçun ve ikincil mağduriyetlerin önlenmesi ve toplum odaklı polis yaklaşımı daha belirgin hale gelmektedir.

5

<http://www.sivaspmyo.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Dersler/3.%20d%C3%B6nem%20bayan%20e%C4%9Fitim%20mod%C3%BCI%20konu%20da%C4%9F%C4%B1l%C4%B1mlar%C4%B1.pdf>

KAYNAKÇA

- Akduman, İ. (2016). Adli Viktimoloji. D. Yücel & M.B. Gönültaş (Ed.), *Adli Sosyal Hizmet: Yaklaşım ve Müdahale* (s. 59-71) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi
- Atasü-Topçuoğlu, R. (2013). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Kuram. İ. Tomanbay (Ed.), *Sosyal Hizmet Uygulamaları* (No: 1832, s. 2-26). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları
- Baykara-Acar, Y. (2014). *Adli Sosyal Hizmet ve Türkiye’de Çocuk Adalet Sisteminin Tarihi*. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2014: Türkiye’de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet. Başkent Üniversitesi
- Barker, R.L. (2014). *The Social Work Dictionary*. USA: NASW Press
- Bartollas, C. & Schmalleger F.J. (2014). *Police and the Juvenile*. Juvenile Delinquency (Ninth Edition). USA: Pearson.
- Brownell, P. & Roberts, A.R. (2002). A century of social work in criminal justice and correctional settings. *Journal of Offender Rehabilitation*, 35(2), 1-17.
- Butters, R. & Vaughan-Eden, V. (2011). The ethics of practicing forensic social work. *Journal of Forensic Social Work*, 1(1), 61-72.
- Çağlar, T. (2012). Türkiye’de Sosyal Hizmet Disiplini Üzerine Bir Değerlendirme. İ. Cılga, B. Hatiboğlu (Ed.), *Sosyal Bilimler ve Sosyal Hizmet Üzerine Düşünceler*. Ankara: SABEV Yayınevi.
- Conte, J.R., Berliner, L., & Nolan, D. (1980). Police and social worker cooperation-a key in child sexual assault cases. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 49(3): 7-10.
- Dean, C.W., Lumb, R.C., & Proctor, K. (2000). *Social work and police partnership: A summons to the village strategies and effective practices*. The North Carolina Department of Crime Control and Public Safety (Paper 1): Criminal Justice Faculty Publications.
- Duyan, V. (2003). Sosyal hizmetin işlev ve rolleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 1-22.
- Fahsing, I.A, Glomset, R., & Gottschalk, P. (2008). Characteristics of effective SIOs: a content analysis for management in police investigations. *International Journal of Management and Enterprise Development*, 5(6), 708-722.
- Fırat, İ. & Erdem, E. (2014). Türkiye’de iç güvenlik hizmeti ve kolluğun sivil denetimi. *Journal of Turkish Court of Accounts/Sayıstay Dergisi*, (94):115-133.

- Gönültaş, M.B. & Gürer, C. (2015). Cinayet Olaylarında Suçlu Profilleme ve Mağdur Bilimi İlişkisi. F. Irmak & E. Darcan (Ed.), *Şiddet Suçları: Yaklaşımlar Ve Trendler*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gönültaş, M.B. (2016). Adli Sosyal Hizmet: Adalet Mekanizmasındaki Yeri ve Önemi. D. Yücel & M.B. Gönültaş (Eds.), *Adli Sosyal Hizmet: Yaklaşım ve Müdahale* (s. 2-14) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi
- Greene, G.J & Lee, M.Y. (2015). "How to Work with Clients' Strengths in Crisis Intervention: A Solution Focused Approach". KR, Yeager & A.R, Roberts (Eds.), *Crisis Intervention Handbook*. UK: Oxford University Press.
- Kartal, B. (2009). Sosyal Hizmetin Tanımı ve Sosyal Hizmet Alanları. Y. Şişman (Ed.), *Sosyal Hizmete Giriş*. (No: 1930, s. 2-20). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Lamin, S.A. & Teboh, C. (2016). Police social work and community policing. *Cogent Social Sciences*, 2(1), 1-13.
- Michaels, R.A. & Treger, H. (1973). Social work in police departments. *Social Work*, 18(5), 67-75.
- Önder, Ş.G & Gönültaş, M.B. (2005). Suçlu profilleme ve Türkiye'deki genel durumu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(4), 35-58.
- Özbesler, C. (2016). Sosyal İnceleme ve Değerlendirme. D. Yücel & M.B. Gönültaş(Ed.), *Adli Sosyal Hizmet: Yaklaşım ve Müdahale* (s. 236-242). Ankara: Nobel Yayınevi
- Özden, S. A., Pak, M.D. ve İçağasıoğlu Çoban, A. (2017). Sosyal hizmette iyilik hali kavramı. *Türkiye Sosyal Hizmet araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 87-104.
- Özgür, Ö. (2017). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 09 Şubat 2013'te çıkardığı Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği üzerine. <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/asp-shm.htm>, Erişim Tarihi: 26.01.2017.
- Patterson, G.T. (2008). *Police Social Work: A Unique Area of Practice Arising from Law Enforcement Functions*. Social Work Practice in the Criminal Justice System. USA: Routledge.
- Roberts, A.R. (1978). Training police social workers: A neglected area of social work education. *Journal of Education for Social Work*, 14(2), 98-103.

- Sheafor, B.W & Horejsi, B. (2015). Sosyal Hizmet Uzmanlarına Rehberlik Eden İlkeler. O.Uraz (Çev.), *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler* (2. Baskı). Ankara: Nika Yayınevi.
- Smith, C. & Brooks, D. (2012). Security science: The theory and practice of security. USA: Butterworth-Heinemann.
- Treger, H., Thomson, D., & Jaeck, G.S. (1974). A police-social work team model: Some preliminary findings and implications for system change. *NPPA Journal*, 20(3), 281-290.
- Tuncay, T. & Erbay E. (2006). Sosyal hizmetin temel hedefi: Sosyal adalet, güçlendirmeye retorikten pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(1), 53-69.
- Virtual Knowledge Center to End Violence against Women and Girls (2012). Roles and responsibilities of police. <http://www.endvawnow.org/en/articles/743-roles-and-responsibilities-of-police.html>, Erişim Tarihi:01.01.2017.
- Young, D.S. (2014). Social workers' perspectives on effective practice in criminal justice settings. *Journal of Forensic Social Work*, 4(2): 104-122.